

Yayın Geliş Tarihi : 28.03.2014
Yayın Kabul Tarihi : 09.06.2014
Online Yayın Tarihi: 08.07.2014

Dokuz Eylül Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
Cilt:29, Sayı:1, Yıl:2014, ss. 161-190

Girişimcinin Kuruluş Yeri Kararını Etkileyen Farklı Faktörlerin Belirlenmesi: Bir Alan Araştırması

Orhan KÜÇÜK¹

Öz

Bir ülkenin kalkınmasında girişimciliğin geliştirilmesi, girişimci özelliklerinin ve niteliğinin iyileştirilmesi, yeni fikirlerin hayata geçirilmesi, teknolojik gelişme ve yeni buluşların ortaya çıkması gibi katkıları nedeniyle son derece önemlidir. Bu çalışmanın amacı, girişimcinin kuruluş yeri kararı ile ulaşım ve pazar gibi temel kuruluş yeri faktörler dışında ekonomik, eğitim, sağlık, çevre ve sosyal faktörler gibi diğer faktörlerin ilişkisini ortaya koymaktır. Araştırmada, literatür ve daha önce yapılan çalışmalar değerlendirilerek bir veri toplama aracı geliştirilmiş, belirlenen örnek kütle ile anket çalışması yapılmış, elde edilen veriler SPSS 20.0 programında analiz edilerek sonuçlar paylaşılmıştır.

***Anahtar Kelimeler:** Girişimcilik, Kuruluş Yeri Kararı, Ekonomik Faktörler, Çevre Faktörleri, Eğitim ve Sağlık Faktörleri, Sosyal ve Kültürel Faktörler*

***JEL Sınıflandırma Kodları:** M11, M12, M13*

Determination of Different Factors Affecting the Facility Location Decisions of Entrepreneurs: A Field Study

Abstract

During the course of development of a country, enhancement of entrepreneurship is essential for its contribution to improvement of entrepreneurial characteristics and quality, implementation of new ideas, technological advancement and emerging of new inventions. Aim of this study is to present how and to what extend the factors such as economic, education, health, environment and social factors relation with decision of investor on location of facility, beyond the main location factors such as transportation, and market distance. In this research, a data collecting tool has been developed through assessing literature and the previous studies, a survey has been made on an assigned group of people and the obtained data has been analyzed in SPSS 20.0 computer program, then the results have been shared.

***Keywords:** Entrepreneurship, Location Decision, Economic Factors, Environmental Factors, Education and Health Factors, Social and Cultural Factors*

***JEL Classification Codes:** M11, M12, M13*

¹ Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, kucuktr@hotmail.com

O. KÜÇÜK

1. TEORİK ÇERÇEVE

Girişimcilik, işsizliğin önlenmesinde, ekonomik büyümenin hızlandırılmasında ve toplumsal yapıda değişimci/yenilikçi bir sürecin başlatılmasında temel faktör olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda girişimcilik potansiyeline sahip bireylerin sahaya çıkarılabilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bireylerin ortaya çıkarılması ve girişimcilik ruhunun geliştirilmesi için; bireyin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve kültürel yapı, aile, toplumsal davranış örüntüleri, eğitimin kalitesi, düzeyi, genel ekonomik koşullar ile devletin girişimciliğin gelişmesine ilişkin teşvik edici tutum ve uygulamalar geliştirmesi gereklidir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde girişimci ruha sahip kişilerin yetişememesi dış kaynaklı büyümeye neden olarak, etkin bir kalkınma süreci içerisine girilmesine engel olacaktır.

Bu kapsamda girişimcilik ruhunun oluşmasında toplumun kültür yapısının önemli bir etkisi vardır. Birey adeta içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerinin taşıyıcısı konumundadır. Bir toplumdaki ekonomik gelişmişlik düzeyi de girişimcilik ruhu ile yakından ilgilidir. Girişimcilikle ilgili yapılan çalışmalarda bir ülkenin gelişme ve refah düzeyi ile ekonomik gelişmesi arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur (Arıkan,2004: 251).

Küreselleşme paralelinde, ürün ve hizmetlerin sunulduğu pazarlar da tüm firmalar tarafından paylaşılmak durumundadır ve bunun doğal sonucu olarak birçok firma birbirleriyle kıyasıya rekabet içerisindedir. Bu rekabet ortamlarında kuruluş yeri seçimi, oldukça önemli bir stratejik karar haline gelmektedir.

Kuruluş yeri; bir işletmenin lojistik, üretim, yönetim ve pazarlama gibi temel işlevlerini en ekonomik biçimde yerine getirdiği arazi parçası olup, kuruluş yerinin belirlenmesinde, hammadde, pazar, enerji ve su kaynakları, iklim koşulları, ulaşım ve işgücü gibi faktörler genelde gözönünde

bulundurulmaktadır (Küçük, 2013: 78-84). Fonksiyonlarını kavramı genel anlamda işletmenin ekonomik faaliyetlerini sürdürdüğü coğrafi yer anlamına gelir. Bir endüstri işletmesi için kuruluş yeri; tedarik, üretim, depolama ve dağıtım gibi temel fonksiyonlarını ve bunlara bağlı ekonomik amaçlarını gerçekleştirebileceği en uygun yer olarak tanımlanmaktadır. Kuruluş yeri, aynı zamanda bir işletmenin uzun dönem faaliyetlerini gerçekleştireceği bir alandır. Bu nedenle, bir işletmenin kuruluş yeri olarak seçeceği yer, uzun dönemde amaçlarını gerçekleştirebileceği, en düşük maliyet ve en yüksek kârı sağlayabilecek alan olacaktır. İşletmenin yanlış yerde kurulması hammadde temini, pazarlama, taşıma maliyetleri, ulaşım, haberleşme ve altyapı sorunları gibi birçok sorun ile bu sorunların giderilmesi için harcanması gereken maliyetleri artırmakta, dolayısıyla birim maliyetlerde artışa sebep olabilmektedir (Eleren, 2007: 280).

Bu nedenle yer seçimi, birçok faktörün dikkatli analiz edilerek alınması gereken bir karardır. Seçilecek yerin işletmelerin ihtiyaçlarını en iyi karşılayacak nitelikte olması gerektiğinden bu ihtiyaçlar objektif olarak belirlenerek tanımları eksiksiz olarak yapılmalı, seçilecek yerin işletme faaliyetlerine yapacağı etkileri belirleyen özellikler değerlendirilmeli, bilgi ve tecrübesinden yararlanılabilecek uzman kişi ve kurumlardan destek alınmalı, karar alırken olabildiğince uzun bir dönem göz önünde bulundurulmalı ve mevcut durumda zaman içerisinde meydana gelecek değişiklikler de göz önünde bulundurulmalıdır (Barutçugil, 1988: 73, Demirdöğen, Bilgili, 2010:305- 324).

İşletmelerin küresel rekabet gücünün artırılması ve sürekliliğinin temel şartlarından biri maliyetlerinin kontrolü ve azaltılmasıdır. Maliyetlerin azaltılmasında sorunlar yaşanabilir ve bu sorunların temel nedeni kuruluş yerinin yanlış seçimidir. İşletmenin yanlış yerde kurulması hammadde temini, pazarlama, taşıma maliyetleri, ulaşım, haberleşme ve altyapı

O. KÜÇÜK

sorunları gibi birçok sorun ile bu sorunların giderilmesi için harcanması gereken maliyetleri artırmakta, dolayısıyla birim maliyetlerde artışa sebep olmaktadır.

Yanlış kuruluş yeri, yaşam kalitesi, sosyo kültürel çevreyle ilişkin eksiklikler, aile ve yakın çevrenin beklentilerinin karşılanamaması, eğitim ve sağlık gibi pek çok alanda girişimcinin ve girişimciye bağlı hayat süren ailesi ve yakınlarının sınırlı hizmet düzeyi ile yetinmek zorunda kalmaları gibi sonuçları da beraberinde getirmektedir. Bu hususlar, literatürde fazla dillendirilmemekle birlikte girişimcinin açısından son derece önemlidir ve yatırım kararını etkileyen faktörlerdir.

2. KURULUŞ YERİ SEÇİMİNDE KULLANILAN KRİTERLER

Kuruluş yeri seçimini etkileyen çok sayıda faktör bulunmaktadır. Yer seçimi, firmaların fiyat, kalite, teslimat ve esneklik boyutlarını içeren rekabet öncelikleri ya da performans kriterleri üzerinde önemli etkiye sahiptir (Yang ve Lee, 1997:241). Ayrıca, yer seçimini etkileyen çok sayıda nitel ve nicel faktör bulunmaktadır. Yang ve Lee (1997), kuruluş yeri seçimini etkileyen nitel faktörleri pazar, ulaşım, işgücü ve toplum davranışlarından oluşan dört grupta toplamıştır. Pazar ana kriteri, pazar fırsatları, pazara yakınlık ve hammaddeye yakınlık alt kriterlerinden oluşurken, ulaşım ana kriteri, kara, deniz ve hava taşımacılığı olanaklarından oluşmaktadır. İşgücü ana kriteri, işgücü kalitesi, işgücü motivasyonu, sendikaların etkinliği, işsizlik oranı ve işgücü maliyetlerinden oluşmakta, toplum ana kriteri içerisinde ise kentleşme düzeyi, örgüt iklimi ve eğitim bulunmaktadır.

Chu (2002), Yang ve Lee (1997)'deki gruplandırmaya ek olarak enerji kaynaklarına ulaşılabilirlik ve yatırım maliyetlerini ana kriterler olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Tzeng vd.'nin (2002) çalışmasında, her iki

çalışmadaki faktörlere ilave olarak ekonomik faktörler, rekabet ve çevre kriterleri dikkate alınmıştır. Bununla birlikte, Eddie vd. (2005), Tzeng vd.'nin (2002) çalışmasındaki kriterlere ek olarak başlangıç yatırım maliyetleri ve yatırımcı kapasitesini ana kriterler olarak belirlemiştir.

Chan vd. (2007)'nin çalışmasında ise yukarıdaki kriterlere ilave olarak arazi karakteristiği ve yaşam kalitesine önem verilmiştir. MacCarthy ve Atthirawong (2003) ile Kodali ve Routroy (2006)'un çalışmalarında ise kuruluş yeri seçimini etkileyen faktörler birçok nitel ve nicel faktörü içerecek biçimde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Buna göre, işgücü faktörleri, sosyal ve kültürel faktörler, altyapı olanakları, tedarikçilere yakınlık, pazara yakınlık, rekabet gücü, ekonomik faktörler, yasal düzenlemeler ve özel yer seçim faktörleri, yer seçimini etkileyen ana kriterler olarak değerlendirilmiştir.

2.1. Ekonomik Faktörler

Ekonomik faktörler kriteri, nicel faktörleri içeren üç alt kriterden oluşmaktadır. Bunlar, dışarıdan sağlanan fayda ve hizmet maliyetleri, hammadde ve malzeme maliyetleri ve ulaştırma maliyetleridir (Kodali ve Routroy, 2006:100; MacCarthy ve Atthirawong, 2003:797). Dışarıdan sağlanan fayda ve hizmet maliyetleri, su, enerji ve iletişimle ilgili maliyetleri içerirken, hammadde ve malzeme maliyetleri ve ulaştırma maliyetleri ürünlerin tedarik, üretim ve dağıtımını nedeniyle katlanılan diğer maliyet unsurlarını oluşturmaktadır (Galbraith vd., 1990:41, Partovi, 2006:41).Ekonomik faktörler, finansal piyasaları etkileyen ve dolayısıyla mevcut finansal ortamda karar alma durumunda olan yatırımcı davranışlarını yönlendiren faktörlerdir. Yatırımcılar karar alırken gerek ulusal gerek uluslararası ekonomi ve finans platformlarındaki gelişmeleri göz önünde bulundurmaktadırlar.

O. KÜÇÜK

Bu alanda yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunda bu gelişmelerin sermaye piyasası üzerindeki etkisi ve bunun yatırımcı davranışları üzerindeki izdüşümünün araştırıldığı görülmektedir.

Yatırımcıların kararlarına etki eden unsurlar arasında makroekonomik göstergelerin yanı sıra firmanın finansal durumuna ilişkin veriler de yer almaktadır. Firmanın genel yapısı, sektör içindeki konumu, mali durumundaki değişiklikler, tahmini kazancı gibi verilerin de yatırım kararlarında etkili olan diğer faktörler arasında yer aldığı ifade edilmektedir (Demirelli, 2008).

Bu bağlamda H_1 hipotezi;

“ H_1 : Ekonomik koşullar ile yatırım kararı arasında ilişki vardır.” şeklinde kurulmuştur.

İşletmenin kurulacağı bölgenin seçimini etkileyen ekonomik faktörler arasında, enerji kaynaklarına yakınlık veya enerji maliyeti de önemli bir yere sahiptir. Ayrıca işletmenin dışarıdan tedarik etmeyi düşündüğü parçaları imal edecek yan sanayinin bulunuşu, hammadde tedarik ve depolama olanakları, hammadde ve mamul naklinde demiryolu, liman veya karayollarına yakınlık durumu önemli ekonomik faktörler arasındadır. İşletme ve yatırım maliyetleri açısından; işletmeye gelen ve giden malların nakliye maliyetleri, bölgesel işçi ücretleri düzeyi, vergiler, arazi fiyatları, inşaat masrafları, yakıt gibi faktörler kuruluş yerinin bulunduğu konuma bağlı olarak değişirler (Kobu, 2006: 483).

2.2. Yasal ve Hukuki Düzenlemeler

Yasal ve hukuki düzenlemeler içerisinde yasal düzenlemeler, hükümet politikaları ve endüstri ilişkileri dikkate alınmaktadır (MacCarthy ve Atthirawong, 2003: 797). Sigortacılık ve çevresel sınırlamalara ilişkin yasal

düzenlemeler ve ithalat ve ihracata ilişkin hukuki yaptırım ve düzenlemeler yer seçiminde etkili olmaktadır (Kodali ve Routroy, 2006: 100). Hükümet politikaları başlığı altındaki vergi oranları, ticaret sınırlamaları, faiz oranları, enflasyon ve döviz kurları (MacCarthy ve Atthirawong, 2003:797; Graf ve Mudambi, 2005:258) seçilecek yeri etkilerken, hükümetin ücret politikaları ve yerel yönetimlerin teşvikleri de karar vermede etkili olmaktadır (Canel ve Khumawala, 1996: 51). Hukuki koşullar işletmenin yasal çevresini oluşturmakta, bunun yanında işletme kuruluşunu veya yatırım kararını, tarihi, kültürel ve doğal çevre koşulları da etkileyebilmektedir.

Bu bağlamda H₂ hipotezi;

“H₂: Çevre koşulları ile yatırım kararı arasında ilişki vardır.” şeklinde kurulmuştur.

2.3. Sosyal ve Kültürel Faktörler

Sosyal ve kültürel faktörler kategorisini Galbraith (1990) ile MacCarthy ve Atthirawong (2003), kültür, nüfus yoğunluğu, iklim – çevre ve yaşam kalitesi olmak üzere dört alt kriter olarak ele almışlardır.

Yine, kurulması düşünülen tesisin bulunduğu yerdeki kültürün, nüfus yoğunluğunun, iklim ve çevresel faktörlerin dikkate alınması gerekir. Ayrıca, hayat pahalılığı, eğitim düzeyi, okullaşma oranı, sağlık hizmetlerinin maliyeti ve suç oranı gibi faktörlerden oluşan yaşam kalitesi kriteri de kuruluş yeri seçimini etkilemektedir (Chan vd., 2007: 729).

Sosyal bilimlerde özellikle sosyoloji ve kültürel antropoloji alanında yapılan çalışmalar insanların çevrelerinde olup bitenleri algılamada ve değerlendirmede, içinde yaşadıkları toplumun kültürel değerlerinden etkilendiklerini ortaya koymuştur.

O. KÜÇÜK

Bu doğrultuda Shiller; “bireylerin davranışlarını içinde yaşadıkları toplumun değer yargıları, sembolleri ve düşünce kalıplarının etkilediğini, insanların gündelik yaşamlarını etkileyen modaların, esintilerin aynı zamanda hisse senedi fiyatlarını da etkilediğini öne sürmektedir”(Shiller, 2007: 235).

Bu bağlamda H₃ hipotezi;

“H₃: Sosyal faktörler ile yatırım kararı arasında ilişki vardır.” şeklinde kurulmuştur.

İşletmenin kurulacağı yerdeki eğitim ve sağlık olanaklarının, hem hizmet içi eğitim anlamında örgütün eğitim süreçlerine katkı sağlama hem de girişimci bakımından, yine sağlık olanaklarının da işgörenlerin ve girişimcinin alacağı sağlık hizmetinin düzeyi anlamında yatırım kararını etkilemesi beklenmektedir.

Bu bağlamda H₄ hipotezi;

“H₄: Eğitim ve sağlık koşulları ile yatırım kararı arasında ilişki vardır.” şeklinde kurulmuştur.

3. YÖNTEM ve ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada, küçük bir il merkezinde farklı sektörlerden, araştırmaya katılmak istemeyen veya ulaşılamayanlar hariç, tam sayım ile ana kütlenin tamamına ulaşılarak, yüzyüze anket yöntemiyle veriler toplanmıştır. Eksiklik bilgilerin olduğu belirlenenler dışında toplam 427 girişimciye ait veri toplama aracı değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programında analiz edilmiş ve sonuçlar paylaşılmıştır.

Veri toplama aracı için, kuruluş yerinin belirlenmesinde esas alınan temel faktörler dışında yatırım kararını etkileyeceği değerlendirilen faktörlerden oluşan beşli bir likert ölçeği geliştirilmiştir. Ölçekte cevaplayıcılardan,

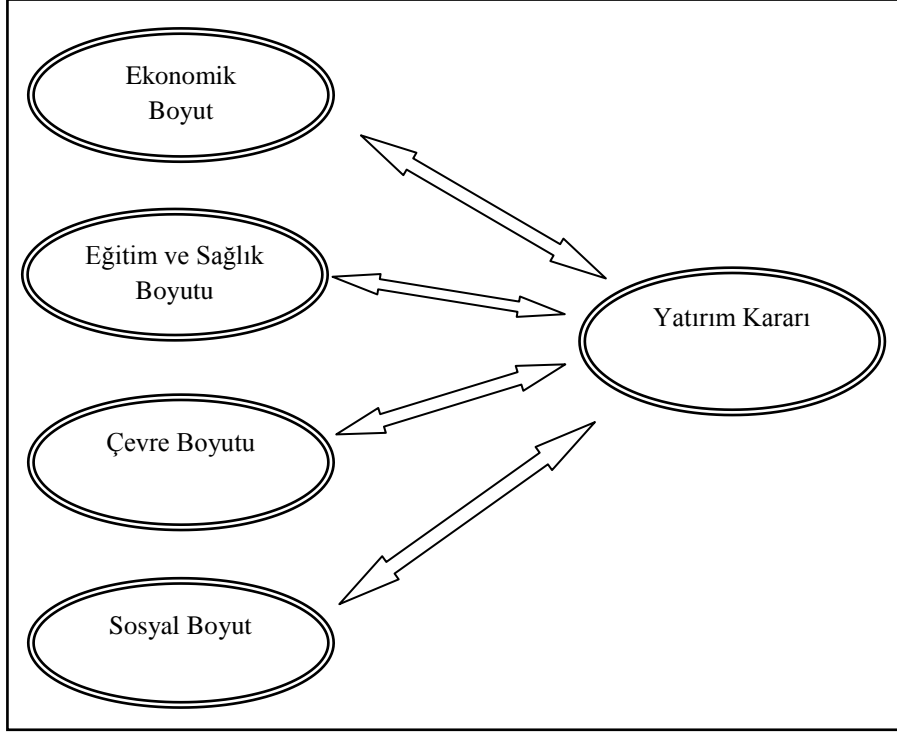
ölçekteki ifadelerin yatırım kararına etkisini belirlemek üzere, yatırım kararını “1-çok etkiler”den “5-hiç etkilemez”e kadar sıralanan seçeneklerden birini tercih etmeleri istenmiştir. Böylece 1,00-2,33 arası önem düzeyi yüksek, 2,34-3,67 arası orta ve 3,67-5,00 arası çıkanlar ise önem düzeyi düşük olarak belirlenmiştir.

Cevaplayıcıların seçenekleri tercihlerinin dağılımında ve sektör ve eğitim düzeyi değişkenlerine göre tercihlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiş, böylece yatırım kararı ile aşağıda belirtilen faktörler arasında ilişki olup olmadığı test edilmiştir.

Bu çalışmadaki yatırım kararları ölçeği 17 madde ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki dört boyut sırası ile;

- * Ekonomik Faktörler,
- * Eğitim ve Sağlık Faktörleri,
- * Çevre Faktörleri ve
- * Sosyal Faktörleridir.

Bu doğrultuda araştırmanın modeli Şekil 1.’deki gibi belirlenmiştir.



Şekil 1. Araştırma Modeli (Girişimcilik Ölçeği Boyutları ile Yatırım Kararı İlişkisi)

Şekil 1.'den görüleceği üzere, girişimcinin yatırım kararını etkileyeceği düşünülen faktörler ekonomik faktörler, eğitim ve sağlık faktörleri, çevre faktörleri ve sosyal faktörler olarak dört alt boyutta gruplandırılmıştır. Her bir boyuta ilişkin bir hipotez belirlenerek bu alt boyutlarla yatırım kararı ilişkisi test edilmiştir.

4. BULGULAR

Elde edilen bulgular başlıklar halinde sunulmuştur.

4.1. Demografik Bulgular

Cevaplayıcılara ilişkin demografik bulgular Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Demografik Bulgular

	Sınıf	F	%
Sektör	Hizmet	143	34,0
	Üretim	29	7,0
	Ticaret	246	59,0
Yaş	30'a kadar	149	35,0
	31-40	141	33,0
	41-50	97	23,0
	51-60	26	6,0
	61 ve üzeri	11	3,0
Eğitim	İlkokul	21	8,0
	Ortaokul	35	13,0
	Lise	117	43,0
	Üniversite	93	34,2
	Lisans Üstü	6	2,0

Cevaplayıcıların %34'ü hizmet sektöründe iken,%7'si üretim,%59'u ticaret sektöründe çalışmaktadır. Yaşa göre sınıflandırıldıklarında %35'i 30 yaşında iken,%33'ü 31-40, %23'ü 41-50, %6'sı 51-60 ve %3'ü 61 ve üzeri yaş grubuna sahiptir.

Eğitim düzeylerine göre %8'i ilkokul, %13'ü ortaokul, %43'ü lise, %34,2'si üniversite ve %2'si lisansüstü mezundur.

4.2. Geçerlik ve Güvenirlik

Alt Boyutların geliştirilmesinde elde edilen verilerin faktör çözümlenmesine uygun olup olmadığını test etmek için KMO ve Küresellik testi yapılmıştır(Kaiser,1974:31-36).

Bartlett testi şu formül ile elde edilir (Pedhazur ve Schmelkin,1991:8-17):

$$X^2 = -[(N-1) - (2k+5/6)] \ln |R|$$

O. KÜÇÜK

X^2 = Bartlett testinden elde edilen değerdir.

N = Örneklem genişliği

|R| = Verilerden elde edilen korelasyon matrisinin determinantıdır. Elde edilen bu determinant değeri aynı zamanda genelleştirilmiş varyansı vermektedir. Ki-kare test istatistiği için elde edilen serbestlik derecesi ise ikili karşılaştırmanın karşılığı olan

s.d = $k(k-1)/2$ şeklindedir.

Tablo 2. Ekonomik Faktörler Alt Boyutu İçin Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity (Küresellik) Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer Olkin		0,661
Bartlett Sphericity Testi	X^2	114,00
	sd	6
	P	0,000**
Açıklanan Varyans (%)		42,051

Test sonuçlarına göre KMO değerinin 0,661 olduğu bulunmuştur. Böylece verilere uygulanacak faktör analizi sonuçlarının yararlı ve kullanılabilir olacağı görülmektedir. BartlettSphericity testi sonucunda değişkenler arasında anlamlı düzeyde yüksek ilişkiler bulunmadığı ve verilerin faktör analizi uygulamak için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır (X^2 :114,00, sd:6, $p<0,05$).

Faktör Yük Değeri; maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır. Maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerlerinin yüksek olması beklenir. Bir faktörle yüksek düzeyde ilişki veren maddelerin oluşturduğu bir küme var ise bu bulgu, o maddelerin birlikte bir kavramı-yapıyı-faktörü ölçtüğü anlamına gelir (Patır, 2009: 69-86)

Tablo 3. Ekonomi Alt Boyutu Faktör Yükleri

	Faktör Yükleri	Cronbach Alfa
Genel olarak ekonominin iyileşmesi yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,726	0,803
Bölgesel kamu yatırımları yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,687	0,801
AB ve kalkınma ajansı projeleri yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,567	0,802
İnsanların refah düzeyi yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,601	0,805

4 maddelik ölçekte tüm maddeler tek boyut altında toplanmaktadır. Maddelere ait faktör yükleri incelendiğinde tüm yüklerin değerleri 0,400'ün üzerindedir. Dolayısıyla hiçbir maddenin ölçekten çıkartılmasına gerek yoktur.

Tablo 4. Eğitim ve Sağlık Faktörleri Alt Boyutu İçin Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity (Küresellik) Testi Sonuçları

Kaiser-MeyerOlkin		0,663
BartlettSphericityTesti	X ²	152,287
	sd	6
	P	0,000**
Açıklanan Varyans (%)		44,570

Tabloya göre, KMO değerinin 0,663 olduğu bulunmuştur. Böylece verilere uygulanacak faktör analizi sonuçlarının yararlı ve kullanılabilir olacağı görülmektedir. BartlettSphericity testi sonucunda değişkenler arasında anlamlı düzeyde yüksek ilişkiler bulunmadığı ve verilerin faktör analizi uygulamak için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır (X²:152,287, sd:6 p<0,05).

O. KÜÇÜK

Tablo 5. Eğitim ve Sağlık Alt Boyutu Faktör Yükleri

	Faktör Yükleri	Cronbach Alfa
Adalet ve yargıya güven yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,641	0,797
Tam teşekküllü sağlık kuruluşlarının varlığı yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,768	0,792
Yeterli eğitim kuruluşlarının varlığı yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,669	0,798
Bölgeye olan manevi bağlılık yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,579	0,797

4 maddelik ölçekte tüm maddeler tek boyut altında toplanmaktadır. Maddeler ait faktör yükleri incelendiğinde tüm yüklerin yük değerlerinin 0,400'ün üzerindedir. Dolayısıyla hiçbir maddenin ölçekten çıkartılmasına gerek yoktur.

Tablo 6. Çevre Faktörleri Alt Boyutu İçin Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity (Küresellik) Testi Sonuçları

Kaiser-MeyerOlkin		0,755
BartlettSphericityTesti	X ²	331,663
	sd	10
	P	0,000**
Açıklanan Varyans (%)		45,642

Tabloya göre, (KMO) değerinin 0,755 olduğu bulunmuştur. Böylece verilere uygulanacak faktör analizi sonuçlarının yararlı ve kullanılabilir olacağı görülmektedir. BartlettSphericity testi sonucunda değişkenler arasında anlamlı düzeyde yüksek ilişkiler bulunmadığı ve verilerin faktör analizi uygulamak için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır (X²:331,663 sd:10 p<0,05).

Tablo 7. Çevre Alt Boyutu Faktör Yükleri

	Faktör Yükleri	Cronbach Alfa
Yöresel yatırım alanlarının varlığı(altın, gümüş işletmeciliği, pestil-köme vb.) yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,581	0,798
Çevre düzenlemesi hizmetleri ve temizlik yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,639	0,789
Tabiat varlıkları ve doğal koşullar yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,774	0,790
Tarihi ve turistik yerler yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,705	0,788
Doğal beslenme olanakları yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,664	0,793

5 maddelik ölçekte tüm maddeler tek boyut altında toplanmaktadır. Maddeler ait faktör yükleri incelendiğinde tüm yüklerin yük değerlerinin 0,400'ün üzerindedir. Dolayısıyla hiçbir maddenin ölçekten çıkartılmasına gerek yoktur.

Tablo 8. Sosyal Faktörler Alt Boyutu İçin Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve BartlettSphericity (Küresellik) Testi Sonuçları

Kaiser-MeyerOlkin		0,658
BartlettSphericityTesti	X ²	265,837
	sd	6
	P	0,000**
Açıklanan Varyans (%)		49,467

Tabloya göre, (KMO) değerinin 0,658 olduğu bulunmuştur. Böylece verilere uygulanacak faktör analizi sonuçlarının yararlı ve kullanılabilir olacağı görülmektedir. BartlettSphericity testi sonucunda değişkenler arasında anlamlı düzeyde yüksek ilişkiler bulunmadığı ve verilerin faktör analizi uygulamak için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır (X²:265,837 sd:6 p<0,05).

O. KÜÇÜK

Ölçeğin tek boyut altında %49,467'si açıklanabilmektedir.

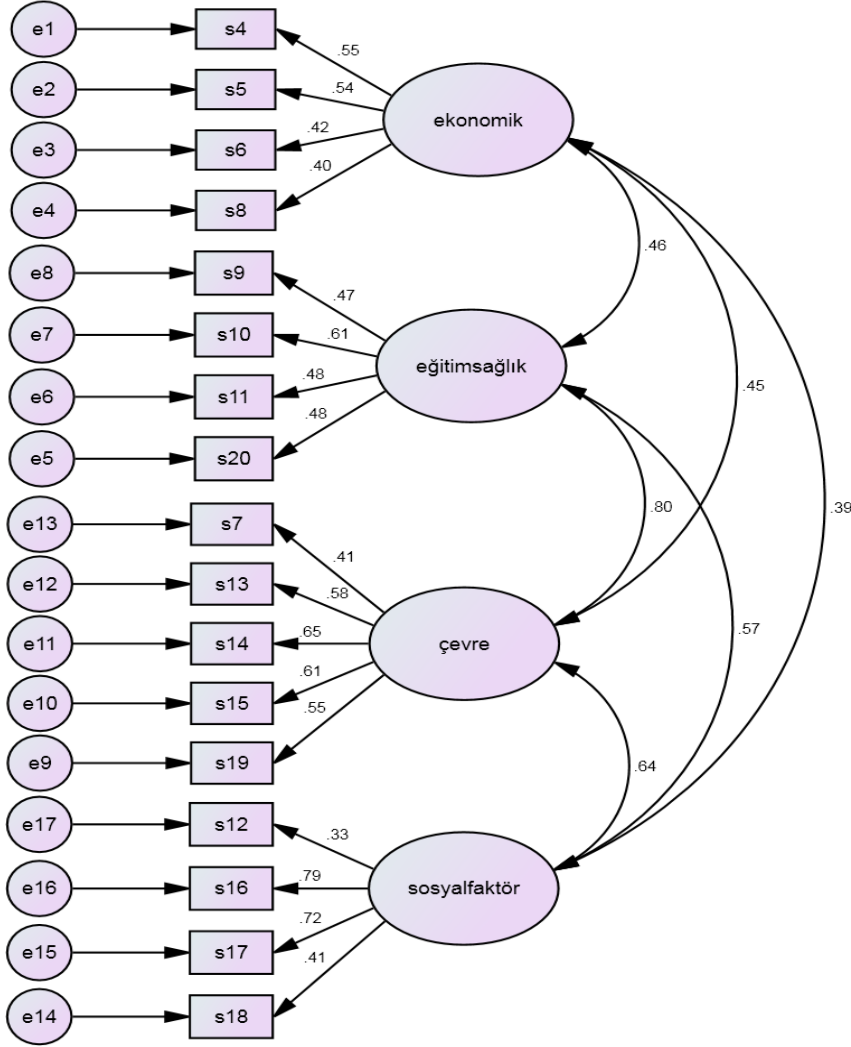
Tablo 9. Sosyal Alt Boyutu Faktör Yükleri

	Faktör Yükleri	Cronbach Alfa
Toplumun genel olarak yatırımlara ve girişimcilere bakışı yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,510	0,803
Şehir içi trafik ve park imkânları yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,807	0,787
Şehir içi ulaşım yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,820	0,790
Alışveriş ve eğlence merkezleri yatırım yapma düşüncemi etkiler.	0,628	0,803

4 maddelik ölçekte tüm maddeler tek boyut altında toplanmaktadır. Maddeler ait faktör yükleri incelendiğinde tüm yüklerin yük değerlerinin 0,400'ün üzerindedir. Dolayısıyla hiçbir maddenin ölçekten çıkartılmasına gerek yoktur.

Tüm alt boyutlara ilişkin yapılan güvenilirlik ve geçerlik analizine göre, girişimcilik ölçeğinde yer alan ve geçerliliği veya analizde kullanılabilirliği faktör yükleri ile belirlenen ifadelerin aynı zamanda güvenilir oldukları tespit edilmiştir.

Burada ayrıca doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve güvenilirlik seviyesi doğrulanacak şekilde yeniden test edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarını Şekil 2.'de gösterilmiştir.



Şekil 2. Faktör Ölçeği Alt Boyutlarının Doğrulayıcı Faktör Analizi Amos 16 Sonuçları

Bu çalışmada ölçek 5'li Likert tipi derecelendirme sistemi ile değerlendirilmiştir (1=Çok Etkiler, 2=Etkiler, 3=Fikrim Yok, 4=Etkilemez, 5=Hiç Etkilemez).

Yukarıda verilen açıklayıcı faktör analizinden sonra ölçeğin yapısal geçerliliğini ölçmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre uyum endeksleri RMSEA=0,059, CFI=0,865,

O. KÜÇÜK

IFI=0,870, CMIN(X^2)=282,071, DF=113 ve p=0,000 olarak kabul edilebilir düzeyde gerçekleşmiştir (Hu ve Bentler, 1998, s. 449, Hu ve Bentler, 1999, s. 4 ile Reisinger ve Mavondo, 2006, s. 57).

Tablo 10'da da ayrıca, tüm ölçeğin güvenirlik katsayısı ve genel X^2 değeri verilmiştir.

Tablo 10. Faktör Ölçeği Alt Boyutları Güvenirlik Analizi ve X^2 İstatistiği

Faktörler	Cronbach Alfa	Güvenirlik Düzeyi	X^2 (X^2 4, 0,05= 7,82)
Ekonomi Eğitim ve Sağlık Çevre Sosyal	0,778	Oldukça güvenilir	261,65

Tablo 10.'da görüleceği üzere, geçerliliği veya analizde kullanılabilirliği faktör yükleri ile belirlenen girişimcilik ölçeğindeki ifadelerin, aynı zamanda güvenilir oldukları tespit edilmiştir.

İstatistiği de genel olarak tercihler arasında istatistiki olarak anlamlı fark olduğunu, alt boyut ayrımı olmaksızın ayrıca ortaya koymaktadır.

4.3. Girişimciliği Etkileyen Ekonomik, Eğitim-Sağlık, Sosyal ve Çevre Faktörü Bulguları

Girişimcilik faaliyetlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik sorulara verilen yanıtların dağılımı Tablo 11.'de paylaşılmıştır.

Tablo 11. Ekonomik Faktörler Alt Boyutu

Ekonomik Faktörler Alt Boyutu		Çok etkiler	Etkiler	Fikrim yok	Etkilemez	Hiç etkilemez	Ortalama	X^2 (4,0,05) = 7,82
Genel olarak ekonominin iyileşmesi yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N	176	204	20	25	2	1,77	463,68
	%	40,6	47,1	4,6	5,8	,5		
Bölgesel kamu yatırımları yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N	121	215	47	38	6	2,05	337,04
	%	27,9	49,7	10,9	8,8	1,4		
AB ve kalkınma ajansı projeleri yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N	70	158	82	86	31	2,65	99,28
	%	16,2	36,5	18,9	19,9	7,2		
İnsanların refah düzeyi yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N	149	206	28	36	8	1,94	354,97
	%	34,4	47,6	6,5	8,3	1,8		

Faktörlerin önem düzeyleri incelendiğinde 1,77 ortalama ile ekonominin iyileşmesi faktörü, refah düzeyi (1,94) ve 2,05 ile bölgesel kamu yatırımları faktörlerinin önem düzeyleri görece olarak yüksek, 2,65 ortalama ile AB ve kalkınma ajansı projeleri ise orta düzeyde önemli çıkmıştır.

X^2 istatistiği her bir faktör için tablo değerinden büyük çıkmış, yani tercihlerin seçenekler arasındaki dağılımının farklılaştığı belirlenmiştir. Önem düzeyi de yüksek olduğundan, istatistiki olarak anlamlı farklılık olacak şekilde ekonomik faktörlerin yatırım kararlarını etkilediği ifade edilebilir.

Tablo 12.'den görüleceği üzere, eğitim ve sağlık faktörleri alt boyutunda, yeterli eğitim kuruluşları en önemli faktör olarak belirlenmiştir. X^2 istatistiği her bir faktör için tablo değerinden büyük çıkmış, yani tercihlerin seçenekler arasındaki dağılımının farklılaştığı belirlenmiştir. Önem düzeyi de yüksek

O. KÜÇÜK

olduğundan, istatistiki olarak anlamlı farklılık olacak şekilde eğitim ve sağlık faktörlerinin yatırım kararlarını etkilediği ifade edilebilir.

Tablo 12. Eğitim ve Sağlık Faktörleri Alt Boyutu

Eğitim ve Sağlık Faktörleri Alt Boyutu		Çok etkiler	Etkiler	Fikrim yok	Etkilemez	Hiç etkilemez	Ortalama	X^2 (4,0,05) = 7,82
Adalet ve yargıya güven yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N	94	149	79	72	32	2,53	84,39
	%	21,7	34,4	18,2	16,6	7,4		
Tam teşekküllü sağlık kuruluşlarının varlığı yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N	90	202	47	61	27	2,37	223,62
	%	20,8	46,7	10,9	14,1	6,2		
Yeterli eğitim kuruluşlarının varlığı yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N	122	224	28	42	9	2,04	371,34
	%	28,2	51,7	6,5	9,7	2,1		
Bölgeye olan manevi bağlılık yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N	111	171	46	59	39	2,40	145,36
	%	25,6	39,5	10,6	13,6	9,0		

Tablo 13. ise çevre faktörleri alt boyutunu göstermektedir. Yöresel yatırım alanları faktörü 2,10 ortalama ile en yüksek önem seviyesine sahip faktör olarak hesaplanmıştır.

Tablo 13. Çevre Faktörleri Alt Boyutu

Çevre Faktörleri Alt Boyutu		Çok etkiler	Etkiler	Fikrim yok	Etkilemez	Hiç etkilemez	Ortalama	X ² (4,0,05) = 7,82
Yöresel yatırım alanlarının varlığı (altın-gümüş işleme, pestil-köme vb.) yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N %	134 30,9	191 44,1	38 8,8	53 12,2	11 2,5	2,10	261,65
Çevre düzenlemesi hizmetleri ve temizlik yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N %	79 18,2	200 46,2	46 10,6	78 18,0	23 5,3	2,45	219,18
Tabiat varlıkları ve doğal koşullar yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N %	74 17,1	174 40,2	56 12,9	87 20,1	35 8,1	2,61	133,64
Tarihi ve turistik yerler yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N %	115 26,6	174 40,2	43 9,9	70 16,2	24 5,5	2,33	170,54
Doğal beslenme olanakları yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N %	50 11,5	174 40,2	52 12,0	109 25,2	38 8,8	2,79	153,89

X² istatistiği her bir faktör için tablo değerinden büyük çıkmış, yani tercihlerin seçenekler arasındaki dağılımının farklılaştığı belirlenmiştir. Önem düzeyi de yüksek olduğundan, istatistiki olarak anlamlı farklılık olacak şekilde çevre faktörlerinin yatırım kararlarını etkilediği ifade edilebilir.

O. KÜÇÜK

Tablo 14. Sosyal Faktörler Alt Boyutu

Sosyal Faktörler Alt Boyutu		Çok etkiler	Etkiler	Fikrim yok	Etkilemez	Hiç etkilemez	Ortalama	X^2 (4,0,05) = 7,82
Toplumun genel olarak yatırımlara ve girişimcilere bakışı yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N	94	185	80	57	9	2,30	196,07
	%	21,7	42,7	18,5	13,2	2,1		
Şehir içi trafik ve park imkânları yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N	105	183	31	78	28	2,39	190,80
	%	24,2	42,3	7,2	18,0	6,5		
Şehir içi ulaşım yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N	130	212	30	37	16	2,05	332,28
	%	30,0	49,0	6,9	8,5	3,7		
Alışveriş ve eğlence merkezleri yatırım yapma düşüncemi etkiler.	N	123	176	43	60	23	2,26	187,74
	%	28,4	40,6	9,9	13,9	5,3		

Sosyal faktörler alt boyutunu gösteren Tablo 14.'den görüleceği üzere şehir içi ulaşım (2,05) en önemli faktör olarak belirlenmiştir. X^2 istatistiği her bir faktör için tablo değerinden büyük çıkmış, yani tercihlerin seçenekler arasındaki dağılımının farklılaştığı belirlenmiştir. Önem düzeyi de yüksek olduğundan, istatistiki olarak anlamlı farklılık olacak şekilde sosyal faktörlerin yatırım kararlarını etkilediği ifade edilebilir.

Tablo 15. yatırım kararı alt boyutlarının genel ortalama ve standart sapma değerlerini vermektedir.

Tablo 15. Alt Boyutların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Alt Boyut	Ortalama	Standart Sapma
Ekonomik Faktörler	2,10	0,976
Eğitim ve Sağlık Faktörleri	2,34	1,149
Çevre Faktörleri	2,46	1,166
Sosyal Faktörler	2,25	1,113

Tablo 15.'den görüleceği üzere, ekonomik faktörlerin ortalaması 2,10, eğitim ve sağlık faktörlerinin 2,34, çevre faktörlerinin 2,46 ve sosyal faktörlerin ortalaması 2,25 olarak hesaplanmıştır.

Yatırım kararında ekonomik, çevre, sosyal ve eğitim ile sağlık faktörleri arasında ilişkinin varlığı bakımından girişimcilerin değerlendirmeleri incelendiğinde, hesaplanan X^2 istatistiği değerleri tablo değerlerinden (X^2 4, 0,05= 7,82) büyük çıktığı için alternatifler arasında istatistikî olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Bu sonuçlarla; cevaplayıcılar ekonomik, çevre, sosyal ve eğitim ve sağlık faktörlerinin, kuruluş yerinin belirlenmesinde önemli oldukları ve yatırım kararının bu faktörlerle ilişkili olduğu ifade edilebilir.

Tablo 16.'da ise, yatırım kararını etkileyen faktörler ile cevaplayıcıların sektör ve eğitim durumları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Tablo 16.'da girişimcilik ölçek boyutları ile bağlı yatırım kararı arasındaki ilişkisinin sektör bakımından farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde sadece doğal beslenme imkanları (Pearson Chi-Square= 15,063, Asymp. Sig. (2-sided)=0,049<0,05) ve adalet ve yargıya güven ifadelerinde (Pearson Chi-Square= 20,139, Asymp. Sig. (2-sided)=0,010<0,05) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Yani farklı sektörlerdeki girişimcilerin düşünceleri arasında farklılık bulunmakta, ya da farklı sektörlerdeki girişimcilerin bu faktörlere bağlı olarak yatırım kararı vermeleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

O. KÜÇÜK

Ayrıca eğitim düzeyi ile bu faktörlere bağlı yatırım kararı arasındaki ilişki incelendiğinde ise; sadece tam teşekküllü sağlık kuruluşlarının (Pearson Chi-Square = 28,091, Asymp. Sig. (2-sided) = 0,031 < 0,05), yeterli eğitim kuruluşlarının (Pearson Chi-Square = 26,401, Asymp. Sig. (2-sided) = 0,049 < 0,05) ve tarihi ve turistik yerlerin varlığının (Pearson Chi-Square = 26,356, Asymp. Sig. (2-sided) = 0,049 < 0,05) yatırım kararına etkisi bakımından, farklı eğitim düzeylerindeki girişimcilerin bakış açıları farklılaşmaktadır.

Tablo 16. Girişimcilik Ölçek Boyutları İle Sektör ve Eğitim Düzeyi İlişkisi

Girişimcilik Ölçeği	Sektör		Eğitim	
	Pearson Chi-Square	Asymp.Sig (2-sided)	Pearson Chi-Square	Asymp.Sig (2-sided)
Ekonomik Faktörler	5,638	,688	14,423	,567
	5,210	,735	21,133	,173
	4,068	,851	12,893	,681
	6,795	,559	10,787	,822
Eğitim ve Sağlık Faktörleri	6,043	,642	19,226	,257
	15,063	,049	20,264	,209
	9,272	,320	28,091	,031
	4,253	,834	26,401	,049
Çevre Faktörleri	10,712	,219	20,173	,213
	6,852	,553	15,970	,455
	8,512	,385	10,426	,843
	8,177	,416	26,356	,049
	9,364	,313	19,617	,238
Sosyal Faktörler	8,040	,430	8,040	,430
	6,814	,557	15,399	,496
	20,139	,010	9,155	,907
	5,698	,681	8,265	,689

(a:çok etkiler, b:etkiler, c:fikrim yok, d:etkilemez, e:hiç etkilemez)

Yapılan analizler sonucunda;

Ekonomik koşullar ile yatırım kararı arasında ilişki vardır biçimindeki **H₁** hipotezi kabul edilir.

Çevre koşulları ile yatırım kararı arasında ilişki vardır biçimindeki **H₂** hipotezi kabul edilir.

Sosyal faktörler ile yatırım kararı arasında ilişki vardır biçimindeki **H₃** hipotezi kabul edilir.

Eğitim ve sağlık koşulları yatırım kararı arasında ilişki vardır biçimindeki **H₄** hipotezi kabul edilir.

5. SONUÇ

Yatırım kararları ölçeğinde yer alan faktörlerin önem düzeyleri incelendiğinde genel olarak ekonominin iyileşmesinin etkisi (1,77) ile eğitim ve sağlık faktörlerinden yeterli eğitim kuruluşlarının varlığının etkisi (2,04) yatırım kararları üzerindeki önem düzeyi görece olarak yüksek çıkmıştır.

Çevre faktörlerinden yöresel yatırım alanlarının varlığının yatırım kararları üzerindeki etkisi (2,10), sosyal faktörlerden şehir içi ulaşımın etkisi ise 2,05 ile önem düzeyi yüksek çıkmıştır.

Yapılan analizlerde cevaplayıcılar ekonomik, çevre, sosyal ve eğitim ve sağlık faktörlerinin, yatırım kararlarını etkileme bakımından yüksek öneme sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Yani, bu faktörlerin, yatırım düşüncesi olanların girişimcilik kararlarını, önemli ölçüde etkilediği ifade edilebilir.

Yatırım kararında ekonomik, çevre, sosyal ve eğitim ile sağlık faktörleri arasında ilişkinin varlığı bakımından girişimcilerin değerlendirmeleri incelendiğinde, hesaplanan X^2 istatistiği değerleri tablo değerlerinden (X^2 4,

O. KÜÇÜK

0,05= 7,82) büyük çıktığı için alternatifler arasında istatistikî olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca kontrol değişkenleri ile bu faktörler bakımından yatırım kararının farklılık gösterip göstermediğinin incelendiği test sonucunda; doğal beslenme olanakları ve adalet ve yargıya güven ile girişimcilerin yatırım kararı arasındaki ilişkinin farklı sektörler için anlamlı farklılık oluşturduğu belirlenmiştir.

Farklı eğitim düzeylerindeki girişimcilerin bakış açıları incelendiğinde ise, tam teşekküllü sağlık kuruluşlarının, yeterli eğitim kuruluşlarının ve tarihi ve turistik yerlerin varlığının yatırım kararı ile ilişkisi bakımından farklılaştığı tespit edilmiştir.

Böylece bu faktörle yatırım kararı arasında ilişki olduğu yönünde kurulan hipotezler kabul edilmiştir.

Kuruluş yeri seçiminde alınacak kararın işletmeyi uzun bir süre belirli koşullar altında çalışmak zorunda bırakacağından dolayı, bütün faktörlerin göz önünde tutulması gerekir. Başlangıçta ideal gibi görünen bir kuruluş yeri, dikkate alınmayan bir faktör ya da gelişme nedeniyle kısa bir süre sonra bu özelliğini kaybedebilir. Bu nedenlerle kuruluş yerinin belirlenmesinde, hem işletmecilikle ilgili, hem de girişimcinin kendisi ve ailesini dikkate alan çok sayıda faktör değerlendirilmelidir.

Kuruluş yeri işletmenin önemli karar problemlerinden, önemli maliyet kalemlerinden ve rekabet faktörlerinden biridir. Bu yüzden kuruluş yeri belirlenirken yol, kaynaklar gibi faktörlerin yanında eğitim, sağlık gibi faktörlerin de göz önünde bulundurulması yararlı olacaktır. Hatta bu faktörler fazla görünmeyen, bilinmeyen, belki hesaplanmayan, fakat yatırımcının kararını önemli ölçüde etkileyen faktörlerdir. Bu nedenle bu faktörler buzdağının görünmeyen kısmı olarak da değerlendirilebilir ve

ikincil gibi görünen bu faktörlerin girişimciliğe etkisi, Girişimcilikte Buzdağı Teorisi olarak ifade edilebilir.

Yerleşim yerleri veya alternatif kuruluş yerleri, bu faktörler açısından da ne derece uygun kuruluş yeri alternatifini sunduklarını iyi değerlendirmelidir. Yerel yönetimler bu konuda gerekli adımları atmalıdır.

Girişimciler bu faktörleri de dikkate alarak kuruluş yerini, bir anlamda belki de yaşayacakları yeri belirlemelidirler.

Bu çalışmada bir ile yönelik genel veriler incelenmiştir. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalar farklı illeri kapsayacak şekilde genişletilebilir ve böylece karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılabilir.

KAYNAKÇA

ARIKAN, S. (2004), Girişimcilik, Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular, Genişletilmiş 2. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, s.251-253.

BARUTÇUGİL, İ. (1988), Üretim Sistemi ve Yönetim Teknikleri, Uludağ Üniv. Yayınları, No: 3054- 01673, 7301673, s.73.

CANEL, C., KHUMAWALA, B. M. (1996), “A Mixed-Integer Programming Approach for the Analysis of An International Facilities Location Problem”, *International Journal of Operations & Production Management*, Vol. 16, No:4, pp. 49-68.

CHAN, F. T. S., KUMAR, N., CHOY, K. L. (2007), “Decision Making Approach for The Distribution Centre Location Problem in A Supply Chain Network Using The Fuzzy-based Hierarchical Concept”, *Proceedings of the Institution of Mechanical Engineers. Part B, Journal of Engineering Manufacture*, Vol. 221, No: 4, pp. 725-739.

O. KÜÇÜK

CHU, T.C. (2002), “Selecting Plant Location via a Fuzzy TOPSIS Approach”, *International Journal of Advanced Manufacturing Technologies*, Vol. 20, pp. 859–864.

DEMİRDÖĞEN, O., BİLGİLİ, B. (2004),“ Organize Sanayi Bölgeleri İçin Yer Seçimi Kararını Etkileyen Faktörler: Erzurum Örneği”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(2), ss. 305-324.

DEMİRELLİ, E. (2008), “Etkin Pazar Kuramından Sapmalar: Finansal Analizleri Etkileyen Makro Ekonomik Faktörler Üzerine Bir Araştırma”, <http://eab.ege.edu.tr/pdf/8-1/C8-S1-M12.pdf> [01.12.2008].

EDDİE, W.L., LI, H., YU, L. (2005), “The Analytic Network Process (ANP) Approach to Location Selection: A Shopping Mall Illustration”, *Construction Innovation*, Vol. 5, pp. 83-97.

ELEREN, A. (2007), “Kuruluş Yeri Seçiminin Fuzzy TOPSIS Yöntemiyle Belirlenmesi: Deri Sektörü Örneği”, Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, 13, s.280-295.

GALBRAİTH, C. DENOBLE, A. F., ESTAVİLLO, P. (1990), “Location Criteria and Perceptions of Regional Business Climate: A Study of Mexican and US Small Electronics Firms”, *Journal of Business Management*, Vol. 28, No: 4, pp. 34-47.

GRAF, M., MUDAMBİ, S.M. (2005), “The Outsourcing of IT-Enabled Business Process: Aconceptual Model of the Location Decision”, *Journal of International Management*, Vol. 11, pp. 253-268.

HU, L., BENTLER, P. M. (1999), Cutoff Criteria for Fit Indexes In Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria versus New Alternatives Structural Equation Modeling, 6: 1-55.

KAISER, H. F. (1974), An Index of Factorial Simplicity, *Psychometrika*, 39, pp. 31-36.

KOBU, B. (2006), Üretim Yönetimi, 13. Baskı, Yayın No: 1598, İşletme-Ekonomi Dizisi: 166, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.

KODALI, R., ROUTHROY, S. (2006), “Decision Framework for Selection of Facilities Location in Competitive Supply Chain”, *Journal of Advanced Manufacturing Systems*, Vol. 5, No: 1, pp. 89-110.

KÜÇÜK, O. (2013), Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

MACCARTHY, B.L., ATTHIRAWONG, W. (2003), “Factors Affecting Location Decisions in International Operations – a Delphi Study”, *International Journal of Operations & Production Management*, Vol. 23, No: 7, pp. 794-818.

PARTOVI, F. Y. (2006), “An Analytic Model for Locating Facilities Strategically”, *Omega*, Vol. 34, pp. 41-55.

PATIR, S. (2009), “Faktör Analizi İle Öğretim Üyesi Değerleme Çalışması”, *Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 4, ss. 69-86.

PEDHAZUR, E. J., SCHMELKİN, L. P. (1991), *Measurement, Desing and Analysis: An Integrated Approach*, London: Lawrence Erlbaum Associates.

O. KÜÇÜK

REISINGER, Y., MAVONDO, F. (2006), Structural Equation Modeling: Critical Issues and New Developments, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, Vol. 21(4).

SHILLER, J. R. (2008), "Human Behaviour and The Efficiency Of The Financial System", www.bilgehanyazici.com/pdf/resources/shiller_human_behaviour.01.pdf[01.12.2008]

TZENG, G. H., TENG, M. H., CHEN, J. J., OPRICOVIĆ, S. (2002), "Multi-Criteria Selection for a Restaurant Location in Taipei", *International Journal of Hospitality Management*, Vol. 21, No: 2, pp. 171-187.

YANG, J., LEE, H. (1997), "An AHP Decision Model for Facility Location Selection", *Facilities*, Vol. 15, No: 9-10, pp. 241-254.